

kan være afkristnede, er en Kendsgærning, men for mig staar det ikke som en Nødvendighed.

Frk. Joh. tager altsaa fejl, naar hun mener, jeg ingen „Illusion gør mig om en „Omvendelse af dem, der holdes fangne under Dannelsens Magt.“ Tværtimod. Naar jeg tænker tilbage paa de mange, jeg i mit allerede ikke korte Liv har kendt og hørt om, saa er der ingen — slet ingen — over for hvem jeg kunde staa med den Tanke: her var det umuligt, at Kristendommen kunde sejre.

Dannelsen — selv om Ordet defineres som her — er det, jeg slet ingen Illusion gør mig om. Hvor højt jeg end sætter, hvad Dannelsen giver, saa maatte jeg tænke mig Mennesket en hel Del mere smaastilet, end jeg gør, for at mene, at Dannelsen skulde slaa til. Men jeg tror, at Menneskesjælen er et saadant Hav af umættet Erkendelsestræng, af Vilje, af evige Længsler, at Dannelsen aldrig bliver den Himmel, som omspænder dette Ocean. Det er en Kendsgærning, at Dannelsen ikke læger de dybeste Brøst i Menneskesjælen. Rig Dannelsen og moralsk Stupiditet kan forenes og forenes ret tit. Dannelsen omformer, men nyskaber ikke. Derfor bærer den frem til forandrede, men synes at mangle Kraft til at bære frem — for den enkelte som for Slægten — til reelt ikke tilsyneladende ædlere Livsformer.

Det er Kristendommens Paastand, som for mig er godtgjort Sandhed, at den ejer denne omskabende Kraft i sig, den alene, for alle Tider. Lad mig sige det saa lige ud, som jeg kan: Ingen, der personlig har erfaret Frelsens Under i sit Liv, kan tvivle om, at, naar dette kan vederfares ham — af Naade, for intet — saa maa det kunne ske med alle andre Mennesker.

Det er vanskeligt, eller rettere, det synes umuligt at faa Frk. Joh.'s forskellige Udtalelser om Kristendommen til at stemme. Frk. Joh. siger paa én Gang om Kristendommen, at den aldrig vil op-høre at ligge Mennesker paa Hjærte (169), at Spørgsmaalet om dens Sandhed kan følge den alvorligt overvejende fra Dag ind i Nat og under alle Forhold (171), men dernæst siger Frk. Joh., at det, for dem, der er under Dannelsens Magt, vilde være ligesaa meningsløst at vende tilbage til Kristendommen, som at stave A B C'en om igen. Og, medens hele Artiklen klart er skrevet ud fra Overbevisningen om, at Kristendommen ikke er sand, kalder hun den alligevel den Lære, der under det skønne Æventyrs Form kan gøre Mennesker delagtige i de dybeste Sandheder (171), og taler saa faa Linier senere om dem, der ikke er i Stand til at finde Æventyr (maa være Kristendommens „Æventyr“) sande paa Grund af deres Skønhed.

Man tør da uden at forhaste sig heraf drage den Slutning, at Frk. Joh. ikke er enig med sig selv om, hvad Kristendommen egentlig er. For en Kristen er det tillige indlysende, at hun er uvidende